

Aldtsjerk Foar(r)út

December 2008

Inhoudsopgave

1. Voorwoord
2. Inleiding
3. Ideevorming
4. Keuze voor plan
5. Past het plan in het huidige tijdsbeeld?
6. Conclusies
7. Tijdspad
8. Literatuurlijst

Bijlage 1: Het plan van Jan Oostenbrug

Bijlage 2: Aanverwante plannen voor Aldtsjerk

1. Voorwoord

Aan het einde van de vorige eeuw is door Aldtsjerk een dorpsvisie ontwikkeld. Nu anno 2008 is de looptijd van deze dorpsvisie bijna verstreken en is er een vernieuwde versie in ontwikkeling.

In 2006 is door dorpsbelang een enquête gehouden onder de dorpsbewoners. Uit de resultaten van deze enquête en de inbreng van de dorpsgenoten tijdens de ledenvergaderingen hierna kwam één heel duidelijke boodschap naar voren: we hebben te lang stilgestaan, er moet weer wat gebeuren in Aldtsjerk!

Van verschillende kanten werden vanuit het dorp ideeën ingebracht. Daarnaast werd er door deskundigen een professioneel licht op de zaak geworpen. Dit alles werd door Dorpsbelang gecombineerd in een plan met de naam "Aldtsjerk Foar(r)út".

De keuze voor de naam "Aldtsjerk Foar(r)út" heeft eigenlijk een driedledige oorsprong. Ten eerste wil Aldtsjerk vooruit. Er is al jarenlang niets meer gebeurd en om het dorp leefbaar en mooi te houden zullen er ontwikkelingen moeten plaatsvinden.

Ten tweede is de naam een knipoog naar de naam van de nieuwe structuurvisie van onze gemeente Tytsjerksteradiel: "Finster op romte". Een foarrút is een venster.

Eigenlijk gepaard aan dit tweede aspect kun je ook zeggen dat Aldtsjerk ook daadwerkelijk de voorruit is van de gemeente Tytsjerksteradiel. Vanuit de richting van Dokkum vormt Aldtsjerk de voorruit, het venster, van de gemeente. Vanaf hier kun je de gemeente inkijken. Wanneer je links door de ruit kijkt zie je het karakteristieke woudse landschap. Wanneer je je neus rechts tegen de ruit drukt, zie je het weidse landschap van de kleigrond.

Waarom dit plan "Aldtsjerk Foar(r)út" als er toch een dorpsvisie onderweg is?

Ten eerste zal dit plan een meer uitgewerkt karakter hebben dan een dorpsvisie. Ten tweede is er qua tijdsplanning een heel belangrijk argument: aan het begin van 2009 zal de gemeente zowel een structuurvisie als een woonplan presenteren. Dorpsbelang Aldtsjerk heeft bij de gemeente al aangegeven dat dit plan voor de jaarwisseling gepresenteerd wordt. De gemeente kan dit plan dan nog meenemen in deze beide documenten.

Bestuur Dorpsbelang Aldtsjerk

2. Inleiding

Er zijn een aantal aspecten die hebben geleid tot het plan Aldtsjerk Foar(r)út. In deze inleiding worden deze aspecten kort toegelicht.

2.1 Enquête 2006 “Nieuwe kijk op dorpsplannen”:

In de enquête van 2006 werd de bewoners van Aldtsjerk gevraagd waar men met het dorp naartoe wilde. De uitkomsten:

- Aldtsjerk is momenteel niet gericht op jongeren
- Recreatie/toerisme wordt de belangrijkste economische motor
- School/buurtcentrum is de belangrijkste voorziening
- Belangrijkste dragers (evenredig): blauw (water) en groen (lanen, ruimten)
- Aldtsjerk moet zich op korte termijn richten op wonen, bescheiden woningbouw
- Welk type woningen: starters- en seniorenwoningen
- Wonen op welke manier: wonen aan het water
- Dorpsrand van Aldtsjerk moet groener en blauwer worden

2.2 Inbreng van dorpsbewoners in de ledenvergaderingen 2006 t/m 2008:

In de ledenvergaderingen van de afgelopen jaren kwam iedere keer hetzelfde ongeruste gevoel van de mensen naar voren: men is bang dat op termijn de school noodgedwongen zal moeten verdwijnen als er niets gebeurt om de jongeren aan Aldtsjerk te binden.

2.3 Gebrek aan jongerenhuisvesting:

De afgelopen vijf jaar zijn nagenoeg alle jongeren die het ouderlijke huis verlieten buiten Aldtsjerk gaan wonen. Noodgedwongen, aangezien er in Aldtsjerk geen passende woonruimte gevonden kon worden. Een kort onderzoek heeft tot de uitkomst geleid dat er in de afgelopen 5 jaar minstens 15 jongeren het dorp hebben verlaten, hoewel hun eerste keuze was om wel in Aldtsjerk te blijven wonen. Dit zal over enkele jaren zijn weerslag hebben op het aantal schoolgaande kinderen.

3. Ideevorming

Uit de inleiding volgt dat er iets moet gebeuren met Aldtsjerk. Om tot een goed plan te komen hebben we getracht alle inzichten en ideeën op een rij te zetten.

3.1 Structuurvisie Tytsjerksteradiel

Begin 2009 zal de gemeente Tytsjerksteradiel haar structuurvisie tot 2020 presenteren. De structuurvisie kent drie themavelden:

- Wonen en voorzieningen
- Werken en recreatie & toerisme
- Omgeving

De structuurvisie zal nader toegelicht worden in hoofdstuk 4 en 5.

3.2 Noordpeil

Op verzoek van de gemeente heeft Aldtsjerk geparticipeerd in het ontwerp-onderzoek "Nieuwe kijk op oude dorpen", uitgevoerd door bureau Noordpeil landschap en stedenbouw. In dit onderzoek is de identiteit van het dorp Aldtsjerk bepaald, het zogenaamde dorps DNA. De uitkomsten van het onderzoek geven aan waar voor Aldtsjerk de kansen liggen wanneer er aanpassingen uitgevoerd worden. Wanneer deze aanpassingen passen bij de identiteit van het dorp en het landschap, zullen dit kwalitatief hoogwaardige aanpassingen zijn. Zij vergroten de kwaliteit van dorp en omgeving.

De uitkomsten samengevat:

- Focus ontwikkelingsgebied ten noorden van de Aldtsjerker Feart
- In dit gebied ruimte voor wonen en wonen/werken
- Koppeling wonen met openbaar water en groen (lanenstructuur)
- Koppeling recreatie aan water en groen.

3.3 Peter Karstkarel

In 2007 heeft Peter Karstkarel (architectuurhistoricus) een presentatie gegeven in Aldtsjerk waarin hij heeft aangegeven waar volgens hem de beste mogelijkheden liggen voor ontwikkelingen, specifiek woningbouw, in Aldtsjerk. Hij kwam uit op het gebied ten noorden van de Aldtsjerker Feart.

3.4 Jan Oostenbrug

Tijdens de algemene ledenvergadering van het Dorpsbelang Aldtsjerk d.d. 8 april 2008 bracht Jan Oostenbrug een punt op de agenda betreffende dorpsontwikkeling. Hij heeft een plan bedacht waarbij er (voornamelijk) wordt ontwikkeld aan de noordzijde van het dorp. In dit gebied is plek voor een grote waterpartij, bedrijvigheid die van deze waterpartij afhankelijk is, recreatiewoningen aan het water, starterswoningen, seniorenhuisvesting en landgoed wonen. Een afbeelding van dit plan is opgenomen in bijlage 1.

3.5 Elfstedenvaarroute

In 2008 is gestart met de ontwikkeling van de (noordelijke) Elfstedenvaarroute. Uit onderzoeken blijkt dat dit een enorme impuls voor toerisme en recreatie gaat geven in het noorden van Friesland. Het aantal vaarbewegingen in Noord Friesland zal aanzienlijk gaan toenemen. Het is qua timing erg belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen van het dorp Aldtsjerk parallel lopen met de ontwikkelingen van de Elfstedenvaarroute. Hierbij dient tevens opgemerkt te worden dat Aldtsjerk het enige dorp is binnen de gemeente Tytsjerksteradiel dat aan de Elfstedenvaarroute ligt.

3.6 Gesprek met de omwonenden

In oktober is door dorpsbelang Aldtsjerk een gesprek gevoerd met de bewoners van en rond het hiervoor al enige malen genoemde beoogde ontwikkelingsgebied. Dit gesprek is op een constructieve wijze gevoerd. Het gesprek werd met de volgende stellingen afgesloten:

- Er moet inderdaad iets gebeuren in Aldtsjerk
- Elfstedenvaarroute geeft inderdaad goede kansen
- Ca. 20 nieuwe starterswoningen
- Liever geen recreatie, maar als het toch moet, dan op bescheiden schaal, het moet bij het dorp passen
- Het nieuwe plan moet op gepaste afstand van de bestaande huizen zijn
- Ruimte voor uitbreiden natuur

4. Keuze voor plan

In hoofdstuk 3 hebben we de inbreng van diverse zijden met betrekking tot plannen voor Aldtsjerk belicht. In dit hoofdstuk zullen we al deze aspecten samenvoegen tot één totaalplan. Qua locatie volgen we zowel Noordpeil, Karstkarel als Oostenbrug: het gebied ten noorden van de Aldtsjerker Feart.

Voor de invulling van het plan volgen we de drie themavelden van de structuurvisie van de gemeente:

4.1 Omgeving

Het hart van het plan vormt een nieuw meer van ca. 5 ha dat in open verbinding staat met de Aldtsjerker Feart. Dit meer wordt de actieve variant op de Aldtsjerker Mar dat aan de andere zijde van het dorp in het natuurgebied van het Fryske Gea ligt. Rond dit nieuwe meer worden smalle bospercelen aangelegd met wandelpaden. Dit bos onttrekt het bestaande industriegebied aan het zicht voor verkeer vanaf Dokkum. Vanaf deze zijde krijgt Aldtsjerk weer het aanzicht dat de Wouden kenmerkt.

Figuur 1a en 1b: Huidig aanzicht van Aldtsjerk vanaf provinciale weg vanuit Dokkum

De wandelpaden zouden op prachtige wijze verlengd kunnen worden langs de oude Aldtsjerker Mar naar de Tegeltsjebêrge.

De bestaande lanenstructuur kan in dit nieuwe gebied eenvoudig doorgezet worden.

4.2 Werken + recreatie en toerisme

Aan het nieuwe meer komt de mogelijkheid voor ca. drie kavels voor wonen en werken, bijvoorbeeld een sloepenbouwer (Aldtsjerker sloep), een verhuurder van o.a. kano's, sloepen en fluisterboten en een jachthavengebouw met toiletgebouw.

In het meer wordt een aanlegsteiger gebouwd voor de passanten van de 11-stedenvaarroute. Aan de noordzijde van het meer is plaats voor recreatiewoningen (bijvoorbeeld 15 stuks), direct gelegen aan open vaarwater. Op termijn zijn er wellicht goede mogelijkheden voor een paviljoen met een klein strand.

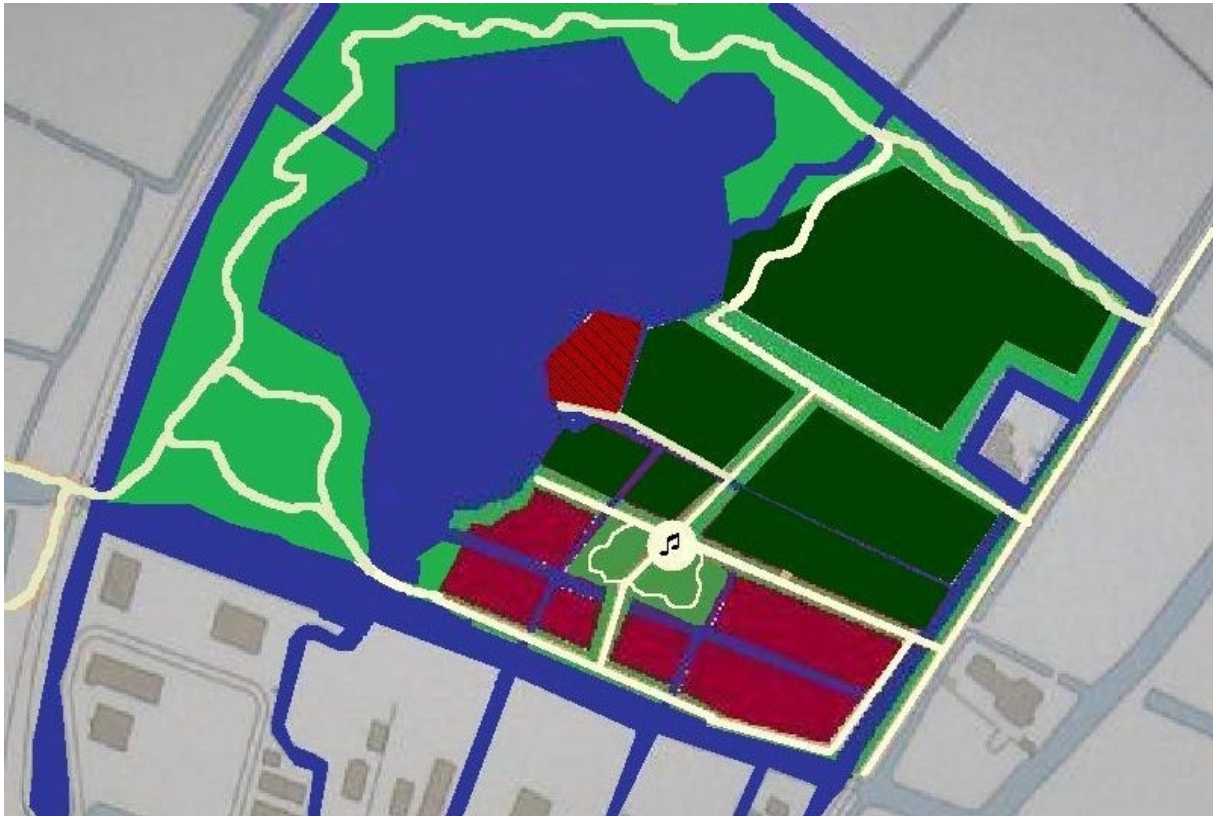
4.3 Woningen en voorzieningen

Tussen het meer en het bestaande dorp wordt er ruimte gereserveerd voor woningbouw. Te denken valt aan 12 starterswoningen en 8 zgn. doorstroomwoningen, grotendeels voor de eigen bevolking. Een deel van deze woningen kan eenvoudig aan open vaarwater komen te liggen, middels een rechtstreekse verbinding naar de Aldtsjerker Feart of het nieuwe meer. Men zou ook rechtstreeks aan de Aldtsjerker Feart kunnen bouwen, maar dan is ook dit deel van het openbare water niet meer toegankelijk, evenals het overgrote deel van het huidige

traject binnen het dorp. Langs de Aldtsjerker Feart wordt een wandelpad aangelegd, dat verderop weer aansluit op een wandelpad rond het nieuwe meer. Duurzaam wonen is een belangrijk thema bij alle woonvormen in dit plan.

Het is een overweging om in dit plan ruimte te houden voor een open plek met een prieel waar bijvoorbeeld muzikanten (akoestisch) kunnen optreden, boeklezingen kunnen worden gehouden etc.

Figuur 2: Contourenkaart Aldtsjerk Foar(r)út

Hiermee is het plan Aldtsjerk Foar(r)út kort beschreven. Naast dit plan kent Aldtsjerk nog enkele andere aanverwante plannen, waarvan een deel reeds jarenlang bestaan. Deze aanverwante plannen worden in bijlage 2 beschreven.

5. Past het plan in het huidige tijdsbeeld?

Bij het ontwikkelen van een plan dient er een zogenaamde omgevingsanalyse te worden gemaakt. Een plan dient te passen in de omgeving en in het actuele tijdsbeeld. We zullen in dit hoofdstuk kort de visies van het rijk, de provincie en de gemeente uiteenzetten.

5.1 Visie van het Rijk

De visie van het rijk concentreert zich voornamelijk op de randstad. Het rijk wil 500.000 woningen erbij bouwen in de randstad. Tevens wil men veel investeren in de infrastructuur in de randstad en de grote steden. Waterberging wordt belangrijk alsmede de maatregelen tegen de dreigende hogere zeespiegel.

Het lijkt erop dat het platteland niet prominent aan bod komt.

5.2 Visie van de provincie

Enkele uitgangspunten uit de provinciale publicatie "Romte foar kwaliteit":

- Het bevorderen van een evenwichtige bevolking- en huishoudensamenstelling op het platteland door ruimte te bieden voor de opvang van plaatselijke woningbehoefte
- Kwaliteitsarrangementen als impuls t.b.v. de versterking van de vitaliteit van het platteland
- Recreatieve kwaliteitsverbetering
- Behoud en ontwikkeling van natuurlijke waarden

Wat zegt de provincie over woningbouwplanning:

- Vermindering woningbouw door oprekken termijn bestaande wooncontingenten
- Rekening houden met krimp
- In Tytsjerksteradiel wel extra ruimte voor woningbouw (beïnvloedingsgebied Leeuwarden)
- Ruimte houden voor kwaliteitsplannen

De provincie wil de vitaliteit van het platteland versterken door kwaliteitsarrangementen. Een kwaliteitsarrangement is een concreet project waarin nieuwe passende vormen van wonen, werken, recreëren, verzorging, cultuur, educatie en/of de wijziging van bestaande functies gelijktijdig worden gecombineerd met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied.

5.3 De visie van de gemeente

De visie van de gemeente gaan we weer indelen aan de hand van de drie themavelden. Hieronder volgt een verzameling van beleidsdoelstellingen uit deze structuurvisie:

5.3.1 Omgeving

- Zorg dragen voor een goede landschappelijke inpassing (geslotenheid, inbreiding of aansluiting) bij nieuwe ontwikkelingen
- Bieden van ruimte voor de natuur en kwaliteitsverbetering van de natuur
- Investeren in het openbaar groen in de dorpen
- Coulissenlandschap van de zand- en hoogveenontginningsgronden: fijschaligheid nastreven
- Een gemeentelijke bijdrage leveren aan het bereiken van de zgn. Kyotodoelstellingen

5.3.2 Werken + recreatie en toerisme

- Voeren van een actief economisch beleid
- Stimuleren economische ontwikkeling door bestaande (ruimtelijke) potenties beter te benutten
- Verbeteren van groei en kwaliteit van zowel dag- als verblijfrecreatie
- Stimuleren van watersportmogelijkheden

5.3.3 Woningen en voorzieningen

- Iedere kern plaats laten bieden voor woningbehoefte van de eigen bevolking
- Ruimte bieden voor relatief goedkope eigen woningen in kleinere kernen
- Ontwikkelen van multifunctionele ontmoetingsplekken
- Bieden van basisonderwijs zo dicht mogelijk bij huis, dus zoveel mogelijk één basisschool per dorp in stand houden
- In stand houden en bevorderen van de sociale leefbaarheid door passend netwerk van voorzieningen en bevorderen “mienskipssin”

6. Conclusies

Wanneer we de omgevingsanalyse naast het plan Aldtsjerk Foar(r)út houden zien we veel raakvlakken tussen de gemeentelijke visie en het plan. Het plan voldoet aan alle doelstellingen afkomstig uit de gemeentelijke structuurvisie in hoofdstuk 5. U kunt ze punt voor punt langsgaan: het plan is een goede afspiegeling van de richting welke de gemeente op wil.

Op het eerste oog zou men kunnen tegenwerpen dat er met het plan een stuk tegen het dorp aangeplakt wordt, terwijl er nu juist veel over inbreiding wordt gesproken. Wanneer men het plan dieper op zich laat inwerken, ziet men dat juist het tegendeel waar is. Met het plan wordt het industrieterrein, dat nu juist als het ware een uitstulping vormt, juist weer geïntegreerd in zowel het dorp als het landschap. Hierbij gaat de Aldtsjerker Feart, die nu als het ware nog buitenspel staat, een mooie centrale rol spelen in het dorp.

Het plan voldoet eveneens uitstekend aan het genoemde elementen van het kwaliteitsarrangement van de provincie dat genoemd staat in hoofdstuk 5.

Ook biedt het plan een actueel aanknopingspunt met de rijkvisie. Met het nieuwe meer ontstaat er weer extra waterbergingscapaciteit.

Tevens is het plan een geweldige combinatie met de ontwikkeling van de elfstedenvaarroute. Bij het schrijven van dit plan heeft de elfstedenvaarroute Aldtsjerk inmiddels bereikt: de modernisering van de brug in het dorp is zojuist afgerond. Daarom is het ook belangrijk dat het plan Aldtsjerk Foar(r)út snel in de steigers komt. De ontwikkeling van het plan kan dan mooi gelijk opgaan met de ontplooiing van de elfstedenvaarroute.

De locatie van dit plan past in de ontwikkelingsrichting die zowel Peter Karstkarel als Noordpeil voor Aldtsjerk hebben aangegeven.

Het plan zal in hoge mate bijdragen tot een kwaliteitsverbetering en de leefbaarheid van het dorp Aldtsjerk en de gemeente Tytsjerksteradiel en voldoet aan de behoefte van de bewoners van Aldtsjerk.

7. Tijdspad

Een tijdspad voor de plannen zou kunnen zijn:

1. Start werkzaamheden Aldtsjerk Foar(r)út begin 2011
2. Het nieuwe meer gereed, de eerste 10 huizen gebouwd einde 2011
3. Plan Aldtsjerk Foar(r)út voor 90% gereed eind 2012
4. Alle ambities van Aldtsjerk (zie ook bijlage 1) verwezenlijkt in 2015.

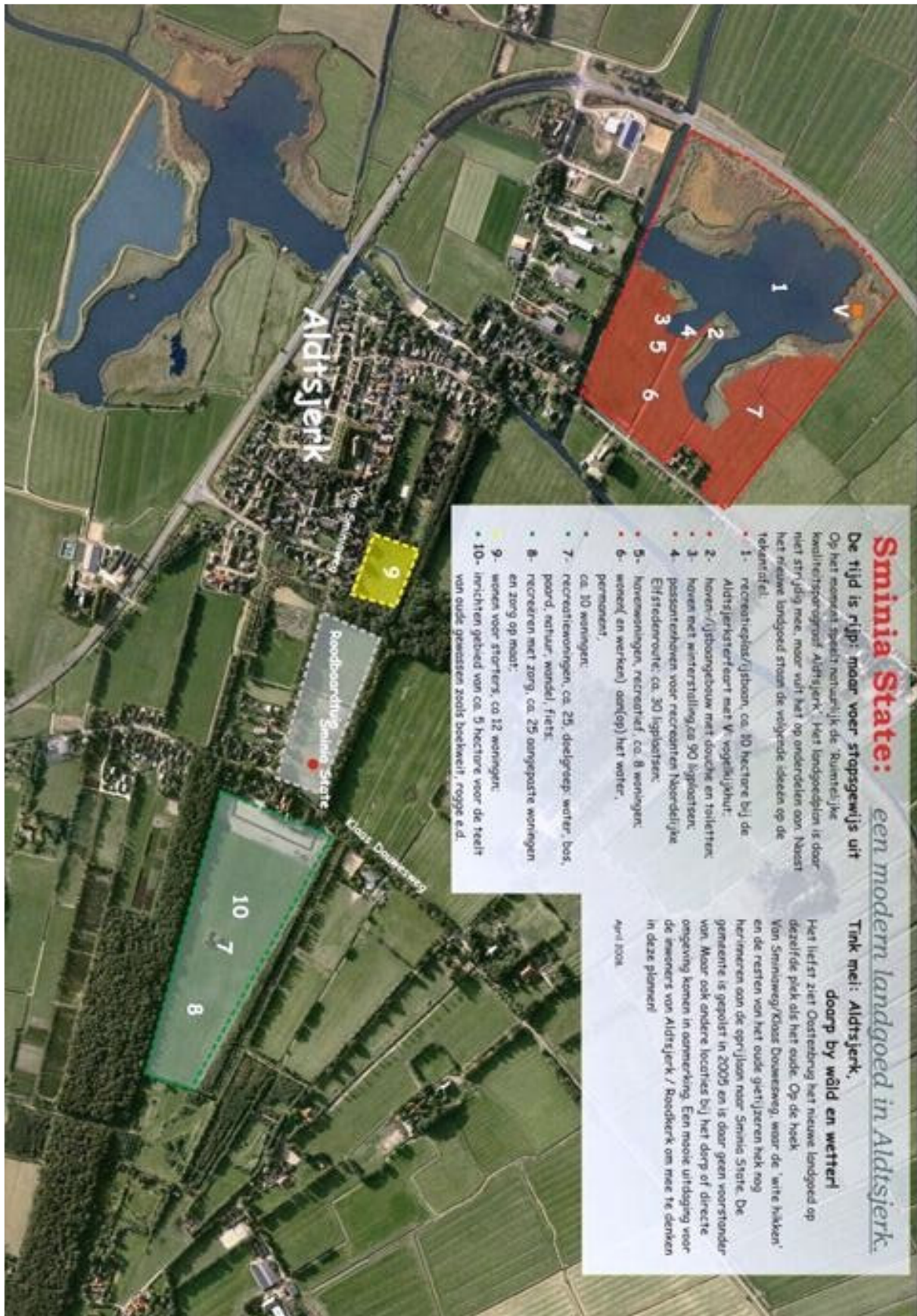

8. Literatuurlijst

1. Enquête Aldtsjerk: Nieuwe kijk op Dorpsplannen door Dorpsbelang Aldtsjerk
2. Tytsjerksteradiel, structuurvisie, document P05965 door gemeente Tytsjerksteradiel
3. Ruimtelijke kwaliteitsparagraaf Aldtsjerk door Noordpeil landschap en stedenbouw
4. Document “Sminia State, een modern landgoed in Aldtsjerk” door Jan Oostenbrug.

Bijlage 1: Plan van Jan Oostenbrug

Bijlage 2: Aanverwante plannen voor Aldtsjerk

Naast het plan Aldtsjerk Foar(r)út zijn er nog enige aanverwante plannen. Uiteindelijk zullen deze aanverwante plannen tezamen met het plan rond het nieuwe meer de nieuwe dorpsvisie gaan vormen. Om toch alvast een meer compleet beeld van Aldtsjerk in de nabije toekomst te schetsen, willen we hier alvast enkele plannen noemen:

Appartementencomplex Sminia State:

Het appartementen complex Sminia State (ook wel “de flat” genoemd) met 22 wooncontingenten wordt vervangen door twee huizen met de allure die past bij de Van Sminiaweg. Met het verdwijnen van de flat en de stijl van deze nieuwe huizen zal het aanzicht op Aldtsjerk vanaf de oostzijde weer het karakteristieke beeld moeten terugkrijgen wat de rest van de Van Sminiaweg ook uitademt.

De overige 20 bestaande, vrijkomende wooncontingenten kunnen bijvoorbeeld weer benut worden bij het nieuwe meer, middels een passend appartementencomplex of in de vorm van bijvoorbeeld aanleunwoningen en/of huurwoningen.

Een andere optie is om deze vrijkomende contingenten te combineren met de herbouw van landgoed Sminia State (ook een onderdeel van het plan van Jan Oostenbrug). In Sminia State zouden appartementen kunnen komen die dienen als een woonvorm in combinatie met zorg.

Miedemaweg:

Reeds in de oude dorpsvisie wordt gesproken over het opknappen van de Miedemaweg. Dit punt staat reeds jaren bij de gemeente op de agenda, maar wacht volgens verklaringen van de gemeente op het realiseren van het opknappen van het centrum van Gytsjerk. Een onderdeel van het opknappen van de Miedemaweg is het uitdunnen van deze buurt met ca. 6 huizen. Deze 6 bestaande wooncontingenten zouden weer benut kunnen worden bij het nieuwe meer, bijvoorbeeld middels huurwoningen.

Op deze wijze zijn er voor deze aanverwante plannen geen extra wooncontingenten nodig en ze zouden prachtig passen bij het plan Aldtsjerk Foar(r)út. Ze dragen heel erg duidelijk bij aan het vergroten van de kwaliteit van Aldtsjerk.